

شهیدی که پل میان ایمان و دانش ساخت

۲۹ آذر ۱۴۰۴ ساعت ۱۰:۰۴

۲۷ آذر ۱۳۵۸ روزی تلخ در تقویم انقلاب اسلامی است؛ روزی که دکتر محمد مفتاح، عالم مجاهد و اندیشمند برجسته‌ای که عمر خود را صرف پیوند حوزه و دانشگاه کرده بود، هدف گلوله گروهک تروریستی فرقان قرار گرفت و به فیض شهادت نائل آمد. نام و راه او، امروز به عنوان نماد علم، ایمان و وحدت جریان علمی و دینی در کشور زنده است.

دکتر محمد مفتاح در سال ۱۳۰۷ در همدان و در خانواده‌ای روحانی متولد شد. پدرش شیخ محمود، از خطیبان مشهور شهر بود و مفتاح از کودکی زیر نظر او مقدمات علوم دینی را آموخت. سپس در مدرسه آخوند ملاعلی و از سال ۱۳۲۲ در حوزه علمیه قم ادامه تحصیل داد.

او از محضر استادانی چون امام خمینی، علامه طباطبایی، آیت‌الله حجت و آیت‌الله داماد بهره برد و بعدها خود به تدریس معقول پرداخت. در کنار تحصیل حوزوی، وارد دانشگاه تهران شد و دکترای فلسفه اسلامی گرفت؛ همین تلفیق علم دانشگاهی و حوزوی، پایه‌گذار اندیشه ماندگار «وحدت حوزه و دانشگاه» در ذهن و عمل او شد.

اندیشه و فعالیت‌های فرهنگی

مفتاح از آغاز دهه ۱۳۴۰، با نوشتن مقاله معروف «وحدت مسجد و دانشگاه» در مجله مکتب اسلام، مسیر فکری خود را روشن کرد.

او کانون دانش‌آموزان و طلاب قم را با همکاری آیت‌الله شهید بهشتی تأسیس کرد و کوشید فاصله میان قشر روحانی و دانشگاهی را کاهش دهد. نتیجه، شکل‌گیری حلقه‌ای از جوانان اهل اندیشه و ایمان بود که بعدها در نهضت امام خمینی نقش مؤثری ایفا کردند.

مبارزه با رژیم پهلوی

در جریان قیام امام خمینی (۱۳۴۱-۱۳۴۳)، دکتر مفتاح از منبر و سخنرانی برای افشاگری علیه رژیم پهلوی استفاده کرد و بارها دستگیر، تبعید و ممنوع‌المنبر شد.

او سپس مجمع علمی اسلام‌شناسی را تشکیل داد که اعضایش موظف بودند درباره موضوعات فکری روز کتاب یا مقاله بنویسند؛ ساواک جلسات آن را تعطیل کرد و خود مفتاح از آموزش و پرورش اخراج شد.

در سال ۱۳۴۹ به تهران آمد و در دانشکده الهیات دانشگاه تهران تدریس را آغاز کرد. در کنار آن، مسجد جاوید و سپس مسجد قبا را به مراکز فعال فرهنگی و سیاسی تبدیل کرد، جایی که روحانیان و اندیشمندان حوزه و دانشگاه برای دانشجویان انقلابی سخنرانی می‌کردند.

او کلاس‌هایی از عقاید اسلامی تا فلسفه و جامعه‌شناسی برگزار کرد که به محل رشد فکری نسل جوان انقلابی بدل شد.

نقش در انقلاب اسلامی

در سال‌های منتهی به انقلاب، فعالیت‌های دکتر مفتاح در مسجد قبا نقطه عطفی در بیداری مردم شد. سخنرانی‌های پرشور رمضان ۱۳۵۶ و ۱۳۵۷، و نماز عید فطر سال ۱۳۵۷ با حضور بیش از صد هزار نفر به امامت او، از مهم‌ترین رویدادهای پیش از انقلاب بود.

پس از دستگیری و آزادی، با همراهی یاران خود جامعه روحانیت مبارز تهران را تشکیل داد که در راهپیمایی‌های تاریخی و استقبال از امام خمینی نقش کلیدی داشت.

با پیروزی انقلاب، او عضو شورای انقلاب شد و ریاست دانشکده الهیات و کمیته منطقه چهار تهران را بر عهده گرفت. این دانشکده تحت مدیریت وی به کانون اندیشه اسلامی و گفت‌وگوی علمی میان نخبگان داخلی و خارجی تبدیل شد.

صبح سه‌شنبه ۲۷ آذر ۱۳۵۸، دکتر مفتاح هنگام ورود به دانشکده الهیات، همراه دو پاسدارش، توسط گروهک تروریستی فرقان ترور و شهید شد.

پیکر او در میان سیل جمعیت از مسجد دانشگاه تهران تشییع و در حرم حضرت معصومه (س) در کنار دو پاسدارش به خاک سپرده شد.

در پیام یاران انقلاب، و به‌ویژه امام خمینی، از مقام علمی و معنوی او تقدیر شد:

«امید بود از دانش استاد محترم بهره‌ها برای اسلام برداشته شود و امید است از شهادت امثال ایشان بهره‌ها برداریم.»

از تألیفات شهید مفتاح می‌توان به کتاب‌های زیر اشاره کرد:

- روش اندیشه در علم منطق
- حاشیه بر اسفار ملاصدرا
- ترجمه تفسیر مجمع‌البیان (با همکاری آیت‌الله حسین نوری همدانی)
- مقالاتی در مجلات مکتب اسلام، مکتب تشیع و معارف جعفری

دکتر محمد مفتاح، نماد پیوند علم و ایمان است؛ کسی که «وحدت حوزه و دانشگاه» را نه فقط شعار، بلکه مأموریت زندگی خود ساخت.

۲۷ آذر، روز وحدت حوزه و دانشگاه، یادآور فکر و خون اوست. روزی برای تجدید میثاق با اندیشه‌ای که علم را با ایمان و دانشگاه را با حوزه در مسیر تعالی جامعه اسلامی پیوند زد.

آدرس مطلب :

<https://www.cafetarikh.com/news/۵۰۲۷۹/ساخت-دانش-ایمان-میان-پد-شهید/>